

**VLADA CRNE GORE
MINISTARSTVO FINANSIJA**

**PREZENTACIJA ZA
INVESTITORE**

Oktobar 2017

Kontakt:

Milica Adžić

Direkcija za upravljanje dugom, analizu zaduženosti, upravljanje gotovinom i odnose sa inostranstvom
milica.adzic@mif.gov.me

tel: +382 20 202 167

VLADA CRNE GORE
MINISTARSTVO FINANSIJA

Nova Vlada Crne Gore, koja je preuzela dužnost u novembru 2016. godine, postavila je održivost javnih finansija u samom centru svoje ekonomske politike. U tom smislu, Vlada je već u decembru 2016. godine preduzela korake, usvajanjem **Plana mjera sanacije, budžetskog deficita i javnog duga**, kojim su propisane trenutne mjere usmjenene na povećanje fiskalnih prihoda uz smanjenje troškova.

Prvi konsolidacioni paket mjera, između ostalog, uključuje:

1. povećanje akciza na fosilna goriva i derivate (prihodi + €32 mil.),
2. jačanje fiskalne discipline (+ €15 mil.),
3. smanjenje naknada za majke sa troje ili više djece i druga socijalna davanja (- €17 mil.),
4. smanjenje kapitalnih izdataka (- €10 mil.)

Ukupni efekat mjera je procijenjen na €127,5 mil. ili 3,2% BDP-a u 2017. godini.

Nakon uspješne implementacije prvog paketa mjera, Vlada Crne Gore je u junu 2017. godine, odobrila novu **Fiskalnu strategiju 2017-2020 ("Strategija")**. Navedena Strategija je postavila sveobuhvatan skup kratkoročnih i srednjoročnih mjera fiskalne konsolidacije i strukturnih reformi čiji je cilj da očekivani budžetski deficit od 5% - za ovu godinu pređe u **4,5% suficita u 2020. godini. Predviđeno je smanjenje javnog duga na 67% BDP-a u 2020. godini**, nakon što dostigne svoj maksimum na 75% BDP-a u 2018. godini, dok je krajnji cilj Crne Gore da ispuni kriterijume Mastrohta i svede dug na 60% BDP-a. Stanje duga zemalja članica Evropske unije (28) iznosi 83.5% BDP-a, dok je stanje duga zemalja članica Eurozone 89.2% BDP-a u 2016. godini.¹

Neto efekat konsolidacionih mjera, definisanih Fiskalnom strategijom, iznosi **€117 mil.**, dok **štednja u uslovima finansiranja u periodu 2017-2019 iznosi €286 mil.** (u poređenju sa Vladinim Programom ekonomskih reformi 2017-2019). **Fiskalna strategija 2017-2020 naglašava sljedeće ključne tačke:**

Mjere fiskalne konsolidacije

- Povećanje akciza na cigarete od 1-Avg-2017
- Povećanje akciza na etil-alkohol od 1-Avg-2017
- Povećanje stope PDV-a sa 19% na 21% od 1-Jan-2018
- Povećanje akciza na gaziranu vodu sa dodatkom šećera od 1-Jan-18
- Uvođenja akciza na ugaj od 2019. godine
- Smanjenje zarada za ABC za 6% od 1-Jul-2017
- Smanjenje socijalnog davanja (između ostalog preispitivanje nadoknada za majke po odluci Ustavnog suda)
- Smanjenje diskrecione potrošnje
- Smanjenje fonda bruto zarada

Strukturne reforme

- Reforma upravljanja javnim finansijama (planiranje i izvršenje budžeta, interna i eksterna revizija),
- Reforma javne administracije
- Reforma penzijskog sistema
- Reforma zdravstvenog sistema
- Reforma socijalne i dječije zaštite
- Reforma obrazovnog sistema
- Unaprijeđenje finansijske stabilnosti (Zakon o oporavku i sanaciji banaka od sistemskog značaja, Novi Zakon o bankama)
- Unaprijeđenje poslovne klime (novi Zakon o radu itd.)

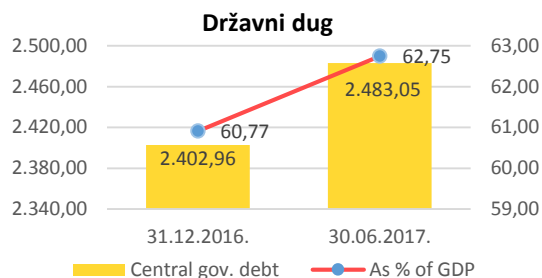
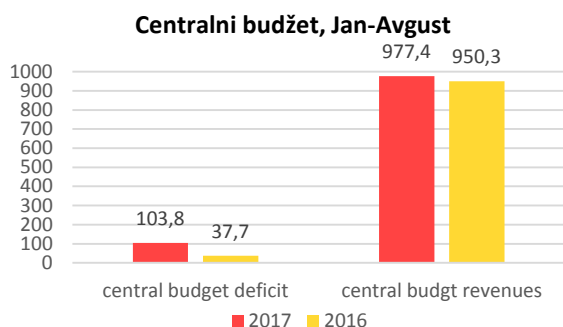
Makro i fiskalne projekcije (Fiskalna Strategija)²	2017	2018	2019	2020
Nominalni BDP (€mil.)	3,957.2	4,192.4	4,372.2	4,536.4
Nominalni BDP stopa rasta	4.9%	5.9%	4.3%	3.8%
Realni BDP stopa rasta	2.7%	3.2%	2.3%	2.1%
Inflacija	2.3%	3.1%	2.1%	1.6%
Budžetski deficit/suficit (€mil.)	(197.1)	(111.5)	(31.0)	202.7
Budžetski deficit/suficit kao % BDP-a	-5.0%	-2.7%	-0.7%	4.5%
Otplata duga (€mil.)	220.4	215.3	529.3	759.5
Ukupne potrebe za finansiranjem (€mil.)	417.5	326.8	560.3	556.8
Javni dug (€mil.)	2,888.2	3,126.6	3,236.0	3,038.5
Javni dug kao % BDP-a	73.0%	74.6%	74.0%	67.0%

¹ Eurostat

² See Annex 1.

Makroekonomska i fiskalna kretanja tokom 2017. godine do danas

- Nakon porasta za 3,2% BDP-a u prvom kvartalu ove godine, ostvaren je **realni rast BDP-a** na 5,1% u drugom kvartalu, što je mnogo više od očekivanog. Za prva dva kvartala 2017. godine, **BDP** je iznosio €1,694.5 mil, sa realnim rastom od 4,2%. Porast u drugom kvartalu je rezultat povećanja potrošnje od 4,1% u odnosu na isti period prošle godine u realnom smislu. Potrošnja države je porasla za 2,1%, nakon čega je potrošnja domaćinstava povećana za 4,6%. Bruto investicije u osnovna sredstva smanjene su za 10,4%, a neto izvoz za 6,7% u odnosu na isti period prošle godine, u realnom smislu.

- Prihodi centralnog budžeta** u periodu Jan-Avg su iznosili €977,4 mil. ili 24,7% BDP-a, što je €27,1 mil. ili 2,8% BDP-a više nego u istom periodu 2016. godine.
- Deficit centralnog budžeta** iznosio je €103.8 mil. ili 2.6% BDP-a i bio je veći za €66.1 mil. ili 2 puta veći u odnosu na isti periodu u 2016. godini. Navedena razlika je rezultat većih kapitalnih troškova za projekat autoputa.
- Državni dug Crne Gore, na dan 30.06.2017. godine, iznosio je €2,483,05 mil. ili 62.75% BDP-a**, dok je uključujući depozite, stanje državnog duga iznosilo €2,426.19 mil. ili 61.31% BDP-a.
- Prema zvaničnim podacima Monstata za 2016. godinu, nominalni BDP je iznosio €3,945 mil, što je za oko 182 mil. više od projektovanog. S tim u vezi, **stanje državnog duga na kraju 2016. godine, iznosilo je 60.77 % BDP-a**, a sa depozitima, dug je bio na nivou od 59.58 % BDPa.
- Inflacija** bilježi pozitivne stope rasta i prosječna stopa inflacije za prvih osam mjeseci ove godine iznosila je 2,4%. Prosječna stopa inflacije u Eurozoni iznosila je 1,5% u Septembru 2017. godine.³
- Crnu Goru je u periodu januar-avgust posjetilo 17,3% više **turista** i ostvareno 10,5% više noćenja u kolektivnom smještaju nego u istom periodu prošle godine. Od ukupnog broja noćenja 90% je ostvareno od strane stranih turista.

U avgustu, ostvareno je 14,6% više posjeta turista u kolektivnom smještaju u odnosu na isti mjesec prošle godine, dok je broj ostvarenih noćenja bio veći za 5,1%. Najveći broj noćenja u avgustu je ostvaren od strane turista iz Srbije (21,6%), Rusije (18,4%), Francuske (6,2%) i Poljske (4,3%).

³ Eurostat

VLADA CRNE GORE
MINISTARSTVO FINANSIJA

- U periodu januar- jun 2017, većina vidova **transporta** bilježi pozitivne stope rasta, što je u skladu sa podacima o turizmu. Promet putnika na aerodromima veći je za 23,0%, prevoz robe željeznicom veći je za 59,4%, dok pretovar robe u lukama bilježi rast od 50,6%.
- U periodu januar-avgust 2017. registrovan je **rast zaposlenosti** od 3,6%, pri čemu je značajan rast zabilježen u sektoru građevinarstva (8,8%).
- U istom periodu, ukupan **obim spoljnotrgovinske razmjene** iznosio je €1,729,4 mil., što je za 9,1% više u odnosu na isti period 2016. godine. Izvezeno je robe u vrijednosti od €242,1 mil., dok je uvezeno robe u vrijednosti od €1.49 mlrd., što je rast od 19,5% i 7,6%, respektivno.
- U prvih šest mjeseci ove godine vrijednost **građevinskih** radova bilježi rast od 45,3% i vrijednost efektivnih časova rast od 22,6% u odnosu na isti period prošle godine.
- U periodu januar-avgust, **industrijska proizvodnja** bilježi pad od 6,7% u odnosu na isti period prošle godine, kao rezultat pada u sektorima „snabdijevanje električnom energijom, vodom i gasom“ (28,5%), i „prerađivača industrija“ (4,7%). **Promet industrijskih proizvoda** bilježi rast za 16,1% u odnosu na isti period prošle godine, što je prvenstveno zbog porasta u eksploataciji rude i kamena.
- U skladu sa Zakonom o budžetu za 2017. godinu, predviđeno je da se **sredstva za potrebe finansiranja budžeta**, u iznosu od oko 255,0 miliona eura, obezbjede na osnovu kreditnih aranžmana sa međunarodnim ili domaćim kreditnim institucijama. U prvih devet mjeseci, Vlada Crne Gore se zadužila u ukupnom iznosu od €173,44 mil., dok za preostala nedostajuća sredstva za 2017. godinu, Ministarstvo finansija je u pregovorima sa međunarodnim finansijskim institucijama za zaključivanje sindiciranog zajma u iznosu od €81 mil., čime bi se zaokružila finansijska konstrukcija za ovu godinu.
- Vlada Crne Gore pregovara sa Svjetskom bankom oko **Garancije zasnovane na razvojnim politikama** (PBG - Policy based Guarantee), u iznosu od \$ 90 mil., čime bi se obezbjedilo kreditno zaduženje od 200 do 250 mil. eura, za otplatu postojećih obaveza.

Nedavne aktivnosti vezane za rejting

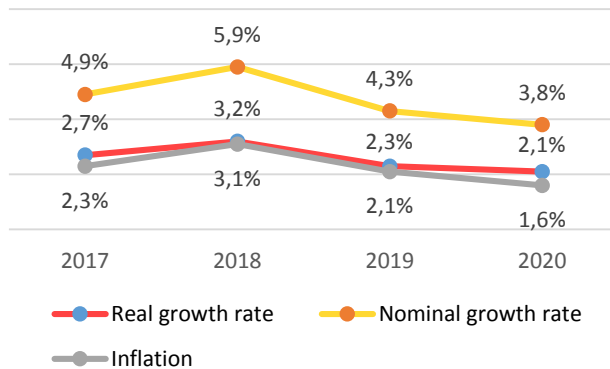
Rejting agencije, Moody's i Standard and Poor's, su nedavno unaprijedile izgled kreditnog rejtinga Crne Gore iz negativnog u stabilan, i tako afirmisali svoje trenutne rejtinge. Ove aktivnosti odražavaju jaku posvećenost Vlade da stabilizuje i unaprijedi fiskalnu situaciju.

- 29. septembra 2017. godine agencija Moody's je potvrdila da se crnogorski izgled kreditnog rejtinga 'B1' **mijenja iz negativnog u stabilan** zbog:
 1. Vladinih mjera konsolidacije koje će stabilizovati fiskalnu poziciju Crne Gore;
 2. Velikih investicionih projekata u sektorima saobraćaja, turizma i energetike koji će podržati stope rasta Crne Gore u srednjem roku;
 3. Napretka postignutog u oblasti pregovora o pristupanju Crne Gore EU, kao i članstva Crne Gore u NATO, koji utiču na poboljšanje institucija i unapređenje investicionih prilika u zemlji.
- 06. oktobra 2017. godine, agencija Standard and Poor's je potvrdila da je izgled kreditnog rejtinga Crne Gore 'B' **promijenjen iz negativnog u stabilan** zbog:
 1. Stope rasta koja ostaje značajna. Međutim, mogućnosti rasta usljed tekućih investicija još uvijek nije moguće sagledati;
 2. Projektovanog prosječnog realnog rasta GDP-a koji će, periodu 2017-2018. godine rasti po stopi od 3,4 %, usljed privatne potrošnje i investicija, nakon čega će doći do blažeg usporavanja rasta;
 3. Pridruživanja Crne Gore NATO u junu 2017. godine podržavajući na taj način process Evro-atlanskih integracija Crne Gore.

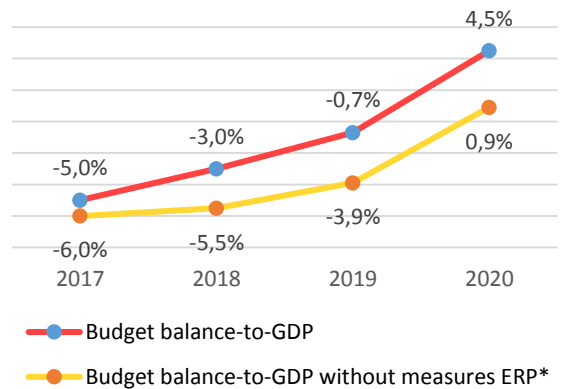
VLADA CRNE GORE
MINISTARSTVO FINANSIJA

Aneks 1

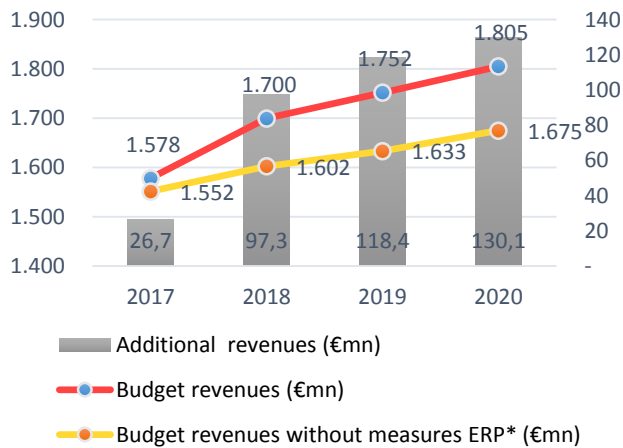
Rast i inflacija

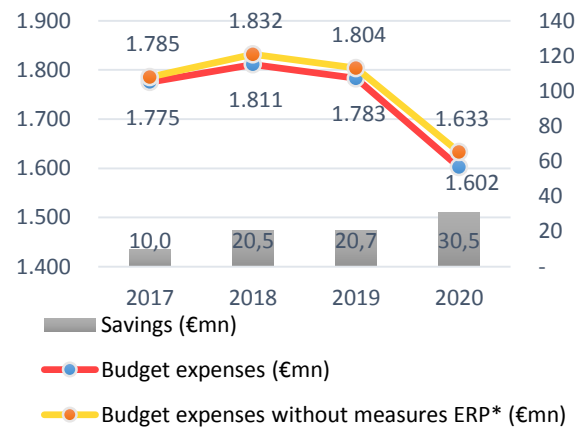
Budžetski deficit/suficit

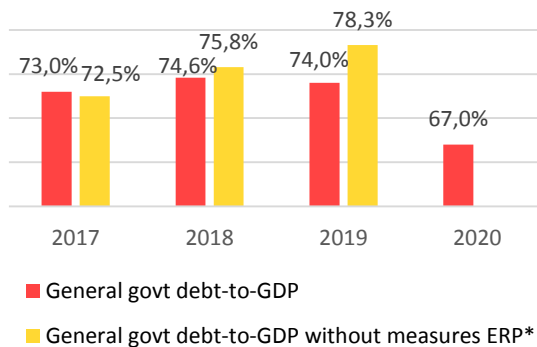
Budžetski prihodi

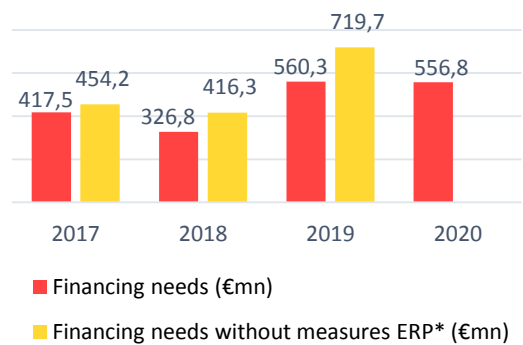
Budžetski rashodi

Javni dug

Potrebe za finansiranjem

* Program ekonomskih reformi 2017-2019